

Budapest

VIII., József-körut 29.

KITARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ EGYESÜLET HETILAPJA.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:

Helyben és vidéken postaküldéssel12 korona.
Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy
részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti*
Baleset Biztosító Részvénytársaságnál 2000 koro-
nára vannak biztosítva.

A »Kitartás« című jótékonyági
egyesület alapszabályait a nagym.
magyar királyi Belügyminiszterium
49.452/902. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Elnök: *benedekfalvi Dr. Luby Gyula* máv. felügyelő és ügyész.
Igazgatók: *Kubik Béla* orsz. képviselő, *szigeti Barthos Andor* m. k. keres-
kedelemügyi titkár, *Fabián Lajos* mérnök, *Horváth István* mozdony-főszereelő
Vécsey Frigyes máv. altiszt, *Sándor Márkus* máv. főkalauz.

MEGHIVÓ.

A „Kitartás Takaré- és Hitelszövetkezet“
f. é. február hó 8-án Budapesten **József-körut**
29. félemelet 2. szám alatt **reggel 8 órakor**
megtartandó

alakuló közgyűlésre

az egyesület tagjait tisztelettel meghívja

a Kitartás Takaré- és Hitelszövetkezet
szervező-bizottsága.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen.

Minden baleset, megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.

EGYESÜLETI ÜGYEK

Felhívás!

A »Kitartás« kebelében alakítandó **Takarék és Hitelszövetkezetre** vonatkozó előmunkálatok befejezést nyervén, értesítjük tagjainkat, hogy **az alakuló közgyűlést folyó évi február hó 8-án délelőtt 8 órakor** egyesületünk helyiségeiben fogjuk megtartani és felhívjuk mindazokat, kik ezen alakítandó **Takarék és Hitelszövetke-**

zetbe való belépésüket már bejelentették, valamint azokat is, kik a fenti határidőig belépésüket még be fogják jelenteni, hogy ott megjelenni sziveskedjenek.

A Takaréknak és Hitelszövetkezetre szervező bizottsága a már bejelentett tagoknak külön meghívókat is fog ugyan küldeni; azoknak azonban, akik bármily oknál fogva ilyen nem kaptak volna, ezen felhívásunk szolgáljon meghívóul.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek.

Lapunk 5. számában kimutatott segélyösszeg 44.650 korona.

Balesetsegélyek.

Lapunk 5. számában kimutatott segélyösszeg 16.676 korona 66 fillér.

A vasról

életteni tekintetben.

Régi időben az aranyat a fémek királyának, a vasat pedig a háboru jelképének tekintették és Mars nevet adtak neki. Az újabb idő azonban más vélelményt értelt meg. Am tartsa meg bár az arany továbbra is az ő büszke nevét és a világ emberei között, kik csupán az élveknél s a csillogásnak hódolnak, találjon bár számos tisztelőre: a vas, ha nincs is tündöklő fénye, ha nem is kápráztatja a szemet, hasznavehetőség és áldás tekintetében messze felülhaladja az aranyat.

Már a két fém természetes előfordulását véve is, sokkal nagyobb jótékonyág a vas az emberiségre, mint az arany. Ez utóbbit a természet mintegy ajándékképpen adja, ugyszólván a fölszínen van, csak fölveszszük onnan. Nem úgy a vas. Ez sokszor igen mélyen a föld belsejében terem, úgy, hogy csak nagy és mesterséges munkával juthatunk hozzá, és akkor is még csak érczet találunk és nem vasat. Még akkor újabb fáradságos munkával, nagy ügygyelbajjal, mesterséges eszközök alkalmazása mellett amabból kell előcsalogatnunk, azután ismét számos és különféle műveletek szükségesek, hogy a vas azokat a tulajdonságokat kapja, melyek a soknemű feldolgozásra alkalmassá teszik. Itt is tehát beteljesedik az a közmondás: »Ebül gyűlt szerdeknek ebül kell elveszni.« Az arany épen azokra, a kik e fémnek bővében valának, hozott kevés áldást, mivel

ott csupán a semmit nem tevés puha vánkosán heverésztek, és a gyönyörnek éltek, a munkától pedig egészen elszoktak. A legtanulságosabb és legrettentőbb példát e részben Spanyolország szolgáltatja, mely ország Amerika fölfedezése után, egyenesen az új világrész aranyának odafolyása következtében az egész föld leghatalmasabb államává emelkedett ugyan, de csakhamar belső rothadás szállott rá, és valamennyi gyarmatára az újvilágnak. Mennyire másképp áll a dolog azokban az országokban, hol a nép a természet testi és szellemi ereinek összegyűjtése közepett a vasat kibányászta és feldolgozza! Mindenütt érzik, tapasztalják itt a munka áldását: az anyagi jólétet, a szellemi haladást.

De ezzel a vas jelentősége az emberekre nézve még nincs befejezve. Valamennyi fémek közül szorosabb értelemben a vas csaknem az egyetlen, melynek közvetlen része van testünk épségének fentartásában. Nélküle az emberek, állatok és növények élete és egészsége nem állhatna fenn. Mert a vas egyik soha nem hiányozható alkotó-része a vérnek, mely ereinkben foly, szívrünkön keresztül szerteárad, és azért bátran mondhatjuk, hogy ez a fém közvetlenül fontos befolyással van kedélyállapotunkra, mert testünk és lelkünk jóléte és fájdalma nagy mértékben vérünk minemiségétől függ. A vasnak tehát, a mi mindnyájunk előtt legbecsesebb: testünk épségben tartásában kiváló része van.

A vas különböző vegyületeiben mindenütt jelen van, a föld kerekégén sehol sem hiányzik. A föld

legeslegmélyében épen úgy, mint annak felületén; ép úgy a merev, szilárd kőtömegekben, mint a megszabadult, laza elmállódási terményekben. Valamint már most a vas a szántóföldnek egyik lényeges alkotó-részét képezi, szintugy folyton-folyvást megtaláljuk a növények hamujában is, és ezek nem csupán azért szívják magukba gyökereiken keresztül a vasat, mivelhogy azt véletlenül a talajban találják, hanem azért, mert az szükségképen megkívántatik táplálkozásukra. Igenis, a vas szintén egyike az elkerülhetetlenül szükséges tápszereknek. Bizonyítja ezt többek kísérlete, kik a növények táplálkozására megkívántató érvényes tápszereket alaposan kipuhatólandók, a növénymagvakat mesterséges földbe vetették, a tápszereket tetszésök szerint elegyítvén közé. Itt aztán azt találták, hogy részben a vas épen úgy adja meg a növénynek a zöld szint, mint vérünknek a piros szint. Ha a növények a talajban vastartalomra nem találtak, vagyis ha nem érvényesülhetett a vasnak savas hatása a növények tenyészésénél a talajban: zöld színök többé-kevésbé hiányzott, és jórészt hasonlítottak azokhoz a növényekhez, melyek napfény nélkül neveltetnek. Ha egyáltalában semmi vas nem volt a talajban, a levelek ugynevezett sápkorságban szenvedtek. Továbbá a vas jelen nem léténél a növények nem fejlődtek ki annyira, hogy virágok is képződjenek rajtuk, és ha mégis, nagyon satnya alakban mutatkoztak. De a talaj vastartalma is csak bizonyos határig van hasznukra a növényeknek. A vas bősége rendellenes szalma-képződést eredményez, a levelek megbetegednek, »száraz betegség«-be esnek, szintugy elsatnyul a virágképződés, s ennél fogva a gyümölcsképződés is oda lesz.

Ha nem mondhatjuk is egyenesen, hogy a vas szintugy mint az embereknél is a sápkór gyógyszerül szolgál, mindazonáltal azt már rég tapasztalták, hogy például a szemérmes érzike (*mimosa pudica*), ha jól meghigitott vasgálicz-oldattal meglocsoltatott, nemcsak erőteljes növekedésnek indult, de még a levelek zöldje is észrevehetőleg sötétebb színezetet nyert a nélkül, hogy a növény gerjedékenysége gyöngült volna. Nemkülönben a kerteke (*hortensia speciosa*) piros színét már régóta kékre tudják átváltoztatni az által, hogy a föld közé tetemes mennyiségű vaséleg-hydratot elegyitenek.

A vas, még pedig mint ilyen és nem mint éleg (oxyd), tehát a szénhez és phosphorhoz hasonlóan a fehérryenyemű vegyületekben az emberek az állatok vérének vörös színében van meg. Az embervérben átlag egy font vas találtatik ezer font vérben. Egy felnőtt ember teste rendszerint 15—20 font vért tartalmaz, tehát 0.45—0.46 lat vas találtatik benne. Minthogy továbbá a hus, valamint a többi szervek is vasat foglalnak magukban, nem tulságos annak a vegyésznek az állítása, a ki az emberi testben levő vastartalmat elegendőnek tartja arra, hogy az illető fejét elő lehessen állítani belőle, természetesen csak miniatur-alakban. Orfilia, ismert francia orvos és vegytudós a vérből, mely neki egy kolerajárvány alkalmával rendelkezésére állott, egy vas-szemcsény állított elő, melyet neje magának mellébe foglaltatott.

Látszólag a vér egynemű, vörös folyadékot képez. De nézzük csak meg görcsövel. Ennek segítségével meglátjuk, hogy a vér két egészen különböző alkotó-részből van összetéve: egy csaknem szintelen folyadékból, és megszámlálhatatlan mennyiségű apró

golyócskákból, melyek vértkecséknek neveztetnek. E hólyagocskák vagy golyócskák nagyobbára nem vörösek, hanem sárgásak, és csakis azoknak sűrűen egymás felett és mellett fekvése által nyeri a vér piros színét. Ezeken kívül vannak szintelen vértkecsék is, melyek nagyobbak amazoknál, de semmi vastartalom sincs bennök. Tehát egyes-egyedül amazokban van a vér piros festő-anyaga, s mivel szintén roppant számmal vannak jelen, a vért csupán azok látszanak képezni. A szintelen vértkecsék a tápnedvből és tápnyrkból (lymphe) származnak, és pótlék gyanánt szolgálnak a piros vértkecséknek, vagyis: a festeny fölvétele által pirossá változnak át, míg a vértkecsék a lépben és a májban megsemmisíttetnek.

Ama fontosság mellett, melylyel a vér testünk növekedésére és egészségére bir, könnyen belátható, hogy mennyire elengedhetetlen szüksége van minden embernek a vasra! A vas nemcsak a növényi táplálék által jut el testünkbe, hanem az állati eledel, főleg pedig a hus, tej és tojás által is. Ha azonban a naponkénti táplálékban nincsen elegendő vastartalom, akkor a szükséglet erőszakos módon keres kielégítést, mert az embernek azt ki kell elégítenie, és teszi a nélkül, hogy ő annak tudatával birna. Gyermekeknél nevezetesen, kiknek tápláléka hiányos és nem elegendő, sokszor tapasztalhatni, hogy a krétát, vagy a falakról lekapart meszet nagy kedveléssel megeszik, és a tintát a tollakból valóságos élvezettel kiszopják. A szülők ezt gyakran csintalankodásnak, pajkosságnak tartják, holott pedig az ok csakugyan sokkal mélyebben rejlik. Már magában a kellemetlen íznek, melylyel a tinta bir, gondolkozásra kellene serkenteni a szülőket arra nézve, hogy itt valami más egyéb lappang, mint pusztán gyermeki csintalankodás; mégis egész odáig mennek, hogy a gyermeket ezért a rossz szokásnak vélt cselekedetért meg is büntetik a helyett, hogy ez által az ujmutatás által a gyermeknek az eddiginél jobb egészségi állapota iránti gondoskodásra intetnek.

De ebből még egy másik komoly tanulság is következik, az nevezetesen, hogy ugy otthon a háznál, mint az iskolákban szorgos felügyelet és gond fordítandó a tinta összetételére. A közönséges tintát, mely gubncs, kék berzseny és vasgálicz összetételéből készül, a gyermekek ártalom nélkül nyelhetik el. Amde nem így van ez minden tintánál. Sokszor készítik azt rézgáliczczal is, vagy — a mi még sokkal ártalmasabb — higanylengitményt (hydrargyrum-sublimat) vegyitenek hozzá, egy rettenetes mérget, hogy a penészedéstől megóvják. Hogy ezen két ártalmas anyag jelenléte a tintában felismerhető legyen, ahhoz semmi messze terjedő tudományos vizsgálat nem kívántatik. Minden szülő és tanító könnyű szerrel képes magának erről bizonyosságot szerezni. A réz jelenlétének fölfedezése végett egyszerűen csak fényes késvas állítandó a tintába; a vason rövid idő múlva rézkéreg fog képződni, ha t. i. a tinta rézgáliczczal van készítve, és szintén a vasban birjuk azt a szert is, mely az ily módon megmérgezett tintát ártalmatlanná teszi. Ha koronkénti fölkeveréséhez ugyanis egy vasszeget használunk, időről időre ujjal főcserélve, lassankint az egész réztartalom el fog tűnni a tintából a vasra lerakódás után, még pedig annál előbb, minél kevesebb a réztartalom. A higany fölismerése már kissé nehezebb. Itt a tinta először is halványvíz hozzátétele

által színében elváltoztatandó, azután lefőzzük azt egy negyedresznyire, és végre fényes rézpénzdarabot teszünk a folyadékba. Ha a pénzdarab változatlan marad, akkor nincs benne higany; hanem igenis van, ha a pénzdarab mintegy megezüstözve látszik, vagyis ha fehér kéreggel huzódott be.

A vas különféle betegségekben is nagybecsű gyógyszerül szolgál. E fémnek gyógyászati jelentőségével kimerítően nem foglalkozhatunk. Csupán azt kell itt tárgyunknál fogva fölemlitenünk, hogy különböző vas-sók vércsillapító és vérveget javító tulajdonsággal bírnak. Fontos a vas még az által is, hogy a testnek jobb táplálkozását közvetíti, és ennek folytán eltávolítani segíti a rossz táplálkozás következtében létrejött számos bajt és szenvedést, minő többek közt a vérszegénység vagy sápkór, mely, ha egyenesen vérvesztéstől nem származik, mindig a vér elhasználása és visszapótlása közötti aránytalanságban alapszik.

Az emberiség eme veszélyes ellensége éppen abban az időben lép föl a leggyakrabban, midőn a vér a legnagyobb fontossággal bír a test kelendő kifejlődésére: a gyermek zsenge korában és a serdülési idő beálltakor. E betegség továbbá leginkább olyanoknál fordul elő, a kik gyors növekedésnek indulnak. Minthogy a vér a test minden részét táplálja, és a növekvés nagyobb anyagszert tesz szükségessé: ennél fogva több vértekecs is használatik el, mint a mennyi új támad. Ezen aránytalanság következtében az egyes testrészek hiányos táplálkozása állván elő, csakhamar megháborítás történik az emésztő szervekben, a honnan azután a vér újabb képződése mindinkább csökken. Ezen baj kuforrása a hibás és hiányos táplálkozás mellett még az által is erősbödik, hogy a gyermekek számos esetben természet- és szabályellenes lelki és testi bánásmódban részesülnek, és ennek folytán már a zsenge korban mutatkozik náluk a vérszegénység. Minthogy azonban éppen a leánygyermekek nevelése körül követtetik el a legtöbb és legnagyobb hiba, természetes, hogy a baj is ezeknél leggyakoribb. Fonak nevelés mellett valóban nem csoda, ha a nő nem bírja felfogni a jövőben reá várakozó kötelességek teljesítésének messze kiható fontos voltát és horderejét, ha nem képes legszebb s legmagasztosabb hivatásának betöltésére.

Ezen szánalmas betegség egyetlen hathatós orvossága a vas. De ezzel magával még nincs segítve a bajon. A vas szükséges tápszere ugyan testünknek, mely semmi más által nem pótolható, de éppen oly kevéssé helyettesíthet ez más tápszereket, melyek testünk épségére szintén szükségesek. A vas csupán a vörös-vérészecskék képződését mozditja elő, és ezzel együtt az éleny fölvetelét a belélekezett levegőből.

Ez által az élénk munkásság által a többi tápszer fölvetele és elhasználása szintén elősegítetik ugyan a vas által, de mindazáltal a vér és izmok teljes kifejlődésére és épségben tartására erőteljes tápdus eledel, valamint a testnek ok-, ész- és természetszerű gondviselése is szükségesek: csak úgy gyógyítható e baj gyökeresen, máskülönben a vas nem képes segíteni rajta.

Egy világváros árnyoldala.

— A londoni nyomor. —

Londonban e czim alatt: »The bitter cry of ont cast London« kis füzet jelent meg, mely igen ríktó színekkel ecseteli az angol főváros félreeső részeiben uralkodó nyomort és aljas életet, mely egész borzalmas meztelenségében tárul elénk. Az érdekes füzetből kiemeljük a következő részeket.

Mint egyáltalában minden világvárosban, úgy Londonban is a legégetőbb kérdések közé tartozik a lakáshiány és az ezzel járó közegészség- és közérkölciségellenes botrányok, melyek talán sehol sem tűnnek fel oly bőségben és oly visszataszító alakban, mint Londonban. Vannak e városban egész negyedek, hol minden egyes ház a rondaság és bűz soha ki nem apadó fészket képezi, udvarok, hová még soha be nem süttött a nap éltető sugara és a hol telítve van a levegő gyilkoló miazmákkal, hol undok férgek és patkányok, macskák stb. még undokabb dög testeivel hevernek szerteszét, fullasztó büzt terjesztve mindenfelé. És a halál e kedvelt fészkei egyuttal a legdusabban jövedelmező lakások Londonban, mert bár hihetetlen, de mégis igaz, a sorstól üldözött szánalomra méltó áldozatok, vagy a bűn nyomorult bérencei, kik e negyedekben összetalálkoznak, négy egész hat shilling (2.40—3.60 forint) heti bért, tehát 100—150 frt évi bért fizetnek e lakásoknak gunyolt piszokfészkekért.

A félig összeomlott, összetakolt falu épületek minden egyes szobájában, vagyis egyes odujában lakik egy-két család, sőt egyszer egy nyomorult pinczelyukban találtak egy apát, egy anyát, három gyermeket és négy — malacot. A szomszéd szobában himlőben feküdt egy ember, kinek felesége éppen akkor kelt föl nyolczadik betegágyából, míg gyermekei félig meztelenül, de annál piszkosabban szaladgáltak a bűzhödött levegőjü szobában. Itt egy föld alatti konyhában hét ember lakik, kiknek borzalmas társa egy kis gyermek holtteste; egy másik szobában nyomorog apa, anya, hat gyermekkel, kik közül kettő skarlátban fekszik; egy harmadikban kilencz testvér, 29 évestől lefelé, keres éjjelenként hajlékot.

Vannak itt szobák, melyekből az anya reggelként elküldi gyermekeit, mert nappal kiadja erkölcsstelen czélokra és a fáradtan hazakerült szegény piczik csak éjjelkor nyerne bebocsáttatást, ha addig máshol nem sikerült találniok nyughelyet. Más lakásokban a lakók foglalkozása teszi kiállhatatlanná a levegőt és egyes szobákban a napközben el nem adott, rothadozó halak bűze vegyül a száritásra kifeszített bőrök fojtó szagával.

Nem csodálkozhatni, ha ily helyeken a legelvetemedettebb erkölcsstelenység üti fel hajlékát. »A házasság« — olvassuk az idézett műben — nem tartozik a szokásos intézmények közé e negyedekben. S ez nem egyéb a pusztá valónál. Ha azt kérdjük valakitől, vajjon össze adta-e az egyház az itt együtt lakó férfiakat és nőket, csak mosoly nyerve válaszol. Nem tud ilyesmiről senki semmit, nem is törődnek itt az ilyen dolgokkal. A fajtalanság és vérfertőztetés napirenden vannak és nincs a bűnnek oly raffinirozott alakja, mely otthon ne volna e kerületekben, hol az egyedüli gát a teljes közösség ellen nem az erkölcsi érzék, hanem a féltékenység.

Egész nagy épületek telve vannak tolvajokkal, prostituált nőkkel és a fogságból kiszabadult gonoszokkal. Van egy utca, melynek 35 háza közt 32 ocsmány örömházak gyanánt szolgál. Egy másik kerületben van 43 ily ház, összesen 428 bukott nővel és leánynyal, kik közül sokan még a 12-ik évet sem töltötték be. Hogy mennyire sülyedt e kerületekben az erkölcsiség érzéke, mutatja a következő eset. Egy misszionárius kiszabadított egy fiatal leányt az erkölcstelenség örvényéből és külföldre utazó családnál helyezte el őt. Visszatértekor rátamadt a leány nagyanyja, ki szomszédjai szánakozása mellett szitkokkal halmozta el az emberbarátot, mivel »megfosztott egy szegény öreg asszonyt egyetlen támaszától.«

Magától érthető, hogy az erkölcstelenség e hajlékaiban bőven szedi áldozatait az iszákosság nyavalyája is. Euston-road kerületben minden 100 emberre esik egy-egy korcsma. Leicestersquareban egy kápolna tőszomszédságában és körülötte nem kevesebb mint száz pálinkásbolt van, ezek közt sok igen nagy. Ha belépünk egy ily bünfészekbe, önkénytelenül összerezzenünk, arra gondolva, mily borzalmas élet uralkodhatik itt éjjelenként, a mikor zsufolva vannak a sötét tivornyák.

Akadnak ugyan e nyomorultak közt is, kik becsületes munkával igyekeznek megkeresni kenyerüket; de mily szánalmas ezek sorsa? Egy hét éves gyermek könnyen kereshet 10 shilinget (6 frt) hetenként lopással; de mit kereshet pl. egy gyufadoboz-gyárban, hol 1296 dobozt kellene csinálni naponta, hogy ugyanannyit keressen, mint a fiatal tolvaj? Ha varrógyárba áll be, hogy ingeket szegjen, akkor 15 krajczárt fizetnek három ingért, úgy hogy legnagyobb erőlködés mellett sem tud többet keresni, mint 30 krajczárt, mely pénzből még a czérnát is magának kell vennie. Ily körülmények közt bizony megesik akárhányszor, hogy egy szerencsétlen anya félig meztelenre vetközteti gyermekeit és elzalogosítja ruháikat, — nem hogy pálinkát, hanem hogy fütőszenet és kenyeret vegyen számukra.

Valóban borzasztó képekben tárul elénk e szegénykerületekben a nyomor. Brovy Archibald lelkész beszéli, hogy egyszer ellátogatván e kerületekbe, egész családot talált egy különben üres ház padlásán. A férj elment volt hazulról munkát keresni és a 29 éves anya ott ült az üres lakhely egyetlen töredézett székén s egy hat hetes csecsemőt szoptatott, kinek testét születése óta ugyanazon ócska rongy fődte. Az anyán egyetlen ruhadarab volt, az is rongyokban! A szobában volt még hat gyermek, mind 13 éven alóli, mezitláb: testüket is alig bírta fődni a rajtuk levő pár rongy. Az egyetlen ágyban heten aludtak éjjelenként, míg a legidősbik leány a földön hált.

Megrendítő eseteket beszélnek az e kerületekbe tévedt látogatók. Itt egy szegény három éves gyermek egy darab piszkos kenyeret szed föl a földről és édesdeden rágicsálja. Az ajtóban áll egy 12 éves leány, kit megszólítunk. »Hol van anyád?« — »A tébolydában.« — »Mióta?« — »Vagy 15 hónapja.« — »Azután ki gondoskodik rólatok?« — A leány, ki gyufadobozok készítésével foglalkozik, azt feleli: »Én gondoskodom, úgy a hogy lehet, kis öcsémről és hugaimról.« Egy másik házban kilencz anya nélküli gyermeket találunk; a szerencsétlen szülőt megölte a fájdalom, mikor látta, mint gázolja el a kocsii egyik gyermekét. A kilencz gyerek egy szobá-

ban hál — két ágyban, míg a szomszéd pinczekonyhában másik kilencz kis gyermek nyomorog éhen és félig meztelenül.

E nyomoron némileg segitendő, elhatározta a »Congregationál Union« e czélra kiküldött bizottsága, hogy egészséges helyeken szegényes, de jó és kényelmes lakásokat fognak építeni e szerencsétlen teremtések számára — de hogy fog-e és mikor sikerülni e szép feladat kivitele, az még a jövő kérdése.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A rablógyilkosok vasutja. Egy Szentjaminevű szibériai ember könyvet irt a nagy szibériai vasutról. Ebben még nincs semmi különös, hiszen alig van vasut, a melyről annyi mindenfélét irtak volna, mint erről a vasutról. Terjedelmes szakirodalom öleli föl immár mindazt, a mit erről a vasutról tudni lehet és tudni kell. És Szentjaminevű könyve mégis érdekes, talán legérdekesebb az egész vasuti irodalomban. Munkája kis statisztika, amelylyel sok foglalkozik a szibériai sajtó. Rá is szolgál a sokféle kommentálásra és arra való, hogy megismerkedjék vele mindenki, aki eddig olvasott valamit a szibériai vasutról. Az eddig megjelent összes könyvek között nem volt csak egy is, amely fölvilágosítást adott volna arról, hogy ennek az óriás vasutnak nagy személyzetét kikből állították össze. Pedig talán nem utolsó kérdés az, hogy kikre van bízva az utasok biztonsága és élete. Szentjaminevű indokolt nagy fáradsággal kikutatta és a következő eredményre jutott: A szibériai vasut egész személyzete ebben az évben 11.112 ember volt, annyi, mint egy vidéki város egész lakossága. Közülük csak egyharmad részről lehet megtudni, hol voltak, mit műveltek, mielőtt a szibériai vasuthoz kerültek; 3985 emberrel senki sem tudja, hogy mi volt azelőtt és ezeknek személyazonosságát sem lehet kimutatni, úgy hogy jogosan hihető, hogy hamis néven szolgálnak. Multjukat sűrű homály fődí. Tehát három vasuti hivatalnokra egy titokzatos ismeretlen jut, aki pedig, úgy lehet, fontos funkciót végez. A 11.112 hivatalnok közül 123 végzett egyetemet, 473 középiskolát, 4376 csak elemi iskolát, a többi nem tud se írni, se olvasni. Minden második hivatalnok tehát analfabéta. De mindez még megjárná. A legmegdöbbentőbb az, hogy a vasuti alkalmazottak között nagyon sok a veszedelmes gonosztevő. Azon a 3985 emberen kívül, akiről senki sem tudja, mi volt, miből élt, ebben az évben 1000 veszedelmes gonosztevő volt a vasut szolgálatában. Tehát minden tíz hivatalnokra jut közülök egy. Szentjaminevű pontos statisztikát ad arról, mi az egyes vasuti alkalmazottak büne; 597 ember, aki gyilkosságért, emberölésért, rablásért és erőszakosságért Szibériában tölti ki büntetését, a vasutnál mint őr és kalauz van alkalmazva; köztük 24 hamisító és 32 olyan hivatalnok, akit nagy sikkasztás miatt száműztek Szibériába. Furcsa lehet, ha utközben egy többszörös rablógyilkos áll az utas elé és kéri a jegyét. Ez a gondolat nem nagyon bátoríthatja az embert a szibériai vasuton való utazásra. De legkülönösebb és példa nélkül való dolog az, hogy az utasok biztonságára és az áru őrizetére hivatásos rablók és tolvajok vannak szerződötve. Szentjaminevű azt mondja, hogy nincs olyan gonosztett

a melynek egy-két képviselője ne szolgálná a vasutat. Ilyen vasuti személyzet, amely mint tarka mozaik verődött össze, bizonyára egyedüli a maga nemében. Párja sehol a világon nincsen. Hogy efféle vasuti személyzettel mi minden történhetik meg, illusztrálja a következő eset. Körülbelül három évvel ezelőtt ez a vladivosztoki távirat járta be az orosz és a külföldi sajtót: L. tábornok Vladivosztokból Kabarovszkba utaztában az első osztályu kocsiban keletkezett tűzben megégett. A tüzet alighanem a fűtésben levő valami hiba okozta. A dologgal nem sokat törődtek, de beavatott helyen tudják a borzalmas eset magyarázatát. A tábornokot a főigazgatóság revideálásra küldte Vladivosztokba, ahol valóban nagy sikkasztásnak jött a nyomára. A dolog elhallgatásáról, bármennyire puhitgatták is, semmit sem akart tudni és jutalmul becsületességeért külön preparált első osztályu bocsiba ültették és a visszaélésre vonatkozó iratokkal együtt elégették. Kik a bűnösök, máig sem tudják, de valószínűleg meg lehetne őket találni a nagy szibériai vasut 597 rablógyilkosa között.

A vidra. A vidra is szereti a maga kölykét; azt is hőssé teszi az a nagy érzés, a melyet a teremtő meg nem tagadott az ő állati lelkétől sem. Egy karintiai vadász beszéli el ezt a kis történetet. Vadkacsára vadászván, közvetlen a tó partja mellett úgy sebzett szárnyon egy fiatal kacsát, hogy az nagy félkört írva a levegőben, a tó közepe táján bukott a vízbe. Onnan aztán sebes uszással igyekezett a nádasba. A vadász kutyája ezt látva, rögtön a vízben termett és hamarosan eltűnt a kacsá után a nádasban. Pár perc múlva a nád egy helyen újból szétnyílt s azon az eb jött elő, szájában valami sötét tárggyal. Egyszerre csak az eb mögött a vízszinén egy vidra tűnt föl, igyekezettel üldözve az ebet. A vadász nagy érdeklődéssel figyelt. Egyszer aztán csak látja, hogy mikor már a vidra az eb farkát majdnem elérte, hirtelen a víz alá merül s úgy támadja az ebet a víz alatt. Csak most vette észre a vadász, hogy a kutya szájában nem a vadkacsa van, hanem egy fiatal vidra. Ámbár az ebet a vidra a víz alatt folyton mardosta, ez nem eresztette el a zsákmányát, hanem kiuszott vele a partra, a hova a földühödött vidra is követte, a melyet aztán itten a vadász lepuffantott. A vidra szoptató volt. A dolog úgy történhetett, hogy a mint az eb a kacsá után keresgélt, a vidra fészkeire bukkant, s ott fölkapván egy fiát, azzal odébb állott, mire a nyilván közelben lévő vidra utána iramodott. Az ebet a vidra véresre mardosta.

Afrikai állatmese. A. F. Mockler Ferry man angol alezredes nemrég megjelent könyvében nagyon érdekesen írja le Brit Nigeriát, az angoloknak ezt a nagy nyugat-afrikai országát. E szerint olyan ország ez, a melynek igen nagy jövője van. Lakói négerek és semiták. A föld rendkívül termékeny és művelése kevés gondot okoz; aratása rendszeren oly dus, hogy éhínséget ezen a vidéken soha sem ismertek. A csalárendszer annyira megy, hogy mindegyik falu vagy község valóságos közkereseti szövetkezetet alkot. Az egyén egészen elmerül a családban vagy a törzsben. A családfő halála után a gyermekek egyenlő részben örökölnek s az örökös csak a törzs valamelyik tagjának adhatja el részét. Ha nincsenek gyermekek, a kik örökölhetnének, úgy az egész vagyon a községre megy át. Számos vidéken megvan a női örökösödés; ha ugyanis a férfi meghal, úgy nem az ő gyermekei, hanem nőtestvéreinek

gyermekei az örökösök. Egy törzsfőnök erről következőképpen nyilatkozott:

— Nőtestvérem gyermekei vérrokonaim, de vajjon a feleségem gyermekei is vérrokonaim-e, azt nem tudom bizonyosan.

A szerző a négerek több állatmeséjét közli, a melyek közül a következőt vesszük át: A teknősbéka elment az erdőbe és ott az elefánttal találkozott. A teknősbéka így szólott:

— Apám, valamennyi állat azt mondja, hogy oly nagy és vastag vagy, hogy nem tudsz a városig eljutni.

Az elefántot bosszantotta ez a beszéd és így szólott:

— Az állatok szamarak. Csak azért nem megyek a városba, mert jobban szeretem az erdőt. Azonfelül nem is ösmerem az oda vivő utat.

— Ó, jőjj csak velem, felelte erre a kopasz gézengúz. Majd megmutatom neked az utat és az összes állatokat meg fogod szégyeníteni.

Az elefánt követte a teknősbékát. Mikor már a városhoz közel voltak, így szólott a teknősbéka:

— Kedves apám, elfáradtam. Nem engednéd meg, hogy hátadra üljek?

— Nagyon szivesen, felelte az elefánt, leguggolt és a teknősbéka rámászott a hátára. Aztán folytatták az utat. Egyszerre így szólott a teknősbéka:

— Édes apám, mikor a hátadat vakarom, szaladnod kell, és mikor a fejemmel a hátadat verem, úgy még jobban kell szaladnod, akkor aztán szép látvány lesz a városban.

— Jól van, felelte erre az elefánt. Mikor a város közelébe érkeztek, a kopaszfejű gézengúz vakarni kezdte az elefánt hátát és az elefánt szaladni kezdett. A teknősbéka azután fejével ütötte az elefánt hátát, a mire az elefánt még jobban nekiiramodott. Az összes állatok megijedtek, a mint ezt látták. Besiettek házaikba és az ablakból nézték a látványosságot. És a teknősbéka így szólott hozzájuk:

— Ugy-e megmondtam nektek, hogy atyám rabszolgáján fogok a városba lovagolni?

— Mit értesz ezzel: az atyád rabszolgáján? kérdezte az elefánt, a kit nagyon bosszantott ez a beszéd.

— Csak dicsértelek, felelte a teknősbéka.

De az elefánt látta, hogy az összes állatok hangosan kacagnak és bosszusága még nagyobb lett.

— Le foglak vetni a legkeményebb kövekre és össze foglak zuzni! ordított az elefánt.

— Igen, igen, nagyon jó lesz, felelte a kopaszfejű gézengúz. Vess le itt mindjárt. Nagyon jó lesz. De nem fogok meghalni, még csak megsérülni sem fogok. Ha igazán meg akarsz ölni, úgy vigyél el egy mocsárhoz. Ott azonnal meghalok, mert a vízben és az iszapban meg kell fulladnom.

Az elefánt elhitte azt, a mit a kopaszfejű gézengúz mondott, elsietett a mocsárhoz és belevetette a teknősbékát. Azután kinyújtotta lábát, hogy meg rugja, de a kopaszfejű gézengúz lebukott és más helyen tünt újra elő. Valamennyi állat látta ezt és a teknősbéka így szólott hozzájuk:

— Ugy-e megmondtam nektek, hogy az apám rabszolgáján fogok a városba lovagolni?

Mikor az elefánt látta, hogy semmit sem tehet a kopaszfejű gézengúz ellen, gyorsan visszasietett az erdőbe. Az elefánt azóta nem jött többé a városba.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

A rejtelmes sziget.

Regény. Irta: Verne Gyula, átdolgozta: Szász Károly.

(Folytatás.)

A kevés beszéd is annyira kimerítette a még egészen elbágyadt menekültet, hogy jártányi ereje sem volt s így arról sem lehetett szó, hogy maga lábán mehessen a társai által föltalált s minden- esetre valamivel kényelmesb barlangba, hol legalább meleg tűzők volt. Nab tehát és a tengerész hozzá- láttak, hogy az erdőből vágott ágakból hordozható ágyat, kólyát tákoljanak össze, melyen a beteget odaszállíthassák. Mikor ez készen volt, feltápászko- dott a mérnök s társai segítségével néhány lépést tett. Ezzel szépen a kólyára fektették s az egész kis társaság megindult, mert bár nem voltak alig egy pár mértföldnyire barlang-lakuktól, a teherrel lassan haladva, öt-hat óra kellett, míg oda juthattak.

Óreg este is lett akkorra. S mily nagy és keserves lón meglepetésük, midőn az egész barlangot, a távollétük alatt szokatlannl magasra hágott dagály által kisöpörve, tűzőket kialudva s nagy fáradsággal összehordott tüzelő-anyagukat kisodorva — minden- nek, amit összekészítettek, csak hült helyét találták. No de itt volt Smith Cyrus, akit úgy ismertek, mint oly embert, aki mindennek tudja a módját s minden bajban tud segíteni, — nem estek hát kétségbe.

De Cyrus, kit a barlang talajának belső, jóval magasabb emelkedésében — hová a tenger el nem juthatott — száraz levelekből, füvekből és mohákból vetett puha ágyra fektettek, még mindig mély bágyadt- ságba volt merülve s rajtok nem segíthetett. Maguk- nak kellett mindenféle kísérletet tenniök, hogy tüzet gyujthassanak. Először száraz, üröm-taplószerű mohá- kat keresgéltek össze s egy lapos kőre fektetve, a másikkal gyorsan ütötték; az összevert kő néha adott is szikrát, de a moha nem fogott tüzet. Azután a vadak módjára Nab és a tengerész két darab fát dörzsölt gyorsan össze, ha így gerjeszthetnének tüzet; a két fa megmelegedett a hosszas és erős dörzsölésben (maguk még jobban), de lángot vetni sehogy sem akart. Hiába volt minden igyekezet; nem értek célzt.

Cyrus ezalatt felébredt.

— Sziget-e vagy száraz, ahol vagyunk? — volt most is első kérdése. De ők arra nem tudtak felelni.

— Nemde, — folytatá — mikor ide hoztatok, egy magas hegyet láttam!

— Ugy van.

— Arra kell holnap felmennünk, arról messze elláthatunk, s megítélhetjük: szigeten vagy nagyobb szárazon vagyunk-e?

— Aztán, ha megtudjuk, mit érünk vele? — kérdé a hirlapiró.

— Mit? Csak azt, hogy tudni fogjuk mihez tartani magunkat. Ha nagyobb-kontinensen vagyunk, addig megyünk, míg annak valamely lakott részébe jutunk. Ha pedig szigeten, az vagy lakott vagy lakatlan. Ha emberek laknak még rajtunk kívül is rajta, igyekeznünk kell azokkal összeférni; ha pedig magunk vagyunk, igyekeznünk kell meglenni a ma- gunk erején.

— S meddig?

— Talán örökre: ha kívül esünk a hajók já- rásának vonalán, amit egyébiránt szintén csak akkor tudunk meg, ha a tetőről körülnézhetünk s meg- határozhatjuk, az óceán mely pontján vagyunk.

— Tehát holnap!

— Ugy van s addig várakozás. De várakoz- tunkban jó volna valamit ennünk. Én is érzem a táplálék szükségét. Nos, Pencroff, te vadász-ember vagy. Nem hoznál valami sütni valót?

— Sütni valót? Azt csak hozhatnék Top és Nab segítségével; de a sütéshez nemcsak sütni való kell.

— Hát?

— Hát tűz.

— Nos, tüzet gyujtunk.

— De mivel? Gyufánk egy szál sincs. S már mindent elpróbáltunk, de nem sikerült.

— Csinálunk gyufát.

— Vegytani gyufát?

— Azt is, ha kell. Más módon is, amint köny- nyebb lesz! Neked arra ne legyen gondod. Te csak eredj el; eredj te is Nab. Vigyétek magatokkal a kutyát is, és sütni valóval térjete vissza. Akkorra lesz tűz.

Nab feltétlenül hitt gazdájának. Ha azt mon- dotta volna, hogy mire visszatérnek, palotát vagy gyárat épít s abba takaréktűzhelyt vagy olvasztó- kemenczét állít, azt is elhitte volna. Pencroff, a tengerész, bármily nagy véleménynyel volt Cyrus ur képességei felől maga is, mégis hitetlenül csóvalta a fejét, mikor a vadászatra megindultak.

— Ha csak a mennykő be nem üt a ké- ménybe — mormogá magában — nem lesz itt ma tűz!

A sűrű erdőbe mentek. A fiatal Harbert is velük ment.

Az erdő, legnagyobb részint fenyő-fajta fák- ból állott, bár különböző fajokhoz tartozókból. Néhol a sudár fenyő diszlett, helyenként azonban tisztások maradtak, melyeken a gyalogfenyő, egyes bokor- csoportozatokban, terjedezett. De e bokrok is, kivált ahol elegendő terük volt, rendkívüli nagyságuk voltak.

E sűrűben könnyebb volt eltévedni, mint biz- tosan megtalálni az utat. Pencroff azért gondosko- dott, hogy egyes fákat, héjok lehántása által, meg- jegyezzen az utban.

Top mindenütt nyomukban járt; s hála ide- oda szimatolásának és szaladgálásainak, nemcsak sok madarat, de — amit eddig még nem láttak volt — egy-egy négylábu állatot is vert föl a sűrűből.

— Mihez kezdünk először? — kérdé társai- tól Pencroff. — Favágók legyünk-e vagy vadászok?

— Azt tartom, — felelé Harbert — vadász- szunk először, hogy legyen sütni valónk. A fáról visszatértünkben is gondoskodhatunk.

Ebben meg is egyeztek.

De puska nélkül bajos vadászni. Madárlövés- ről a kutya ügyessége daczára szó sem lehet. S az emlősök, aránylag, kevesebb számmal voltak ezen a meglehetősen pusztá szigeten.

— No, — mondá Nab gunyosan — ha csak

ennyi sütni valóra akadunk, amennyit eddigelé látunk, attól ugyan felkophatik az állunk.

— Lassabban Nab, — felelé Pencroff — ne félj te attól, hogy sütni való ne legyen; hanem az nem lesz, aminél megsüssük.

— Hogyan, te még most is kételkedel Cyrus ur szavában?

— Én az ő szavában nem kételkedem, hanem abban, hogy tüzet tudjon gerjeszteni.

— De megmondta, hogy lesz tűz, s így lesz is.

Végre, pár órai kóborlás után egy sajátságos négylábú állat ugrott fel előttük. Jó nagy volt, majdnem egy őzzel vetekedő; egész alkata arra mutatott, hogy a rácsálók rendébe tartozik; hosszú hátulsó lábaival nagyokat ugrott s a kutya sem bírta elérni, midőn egy, a rengetegben fölbukkanó tóba vetette magát s uszonybőrrel ellátott lábaival gyorsan uszott és lebukva a vízbe, oly soká maradt alatta, mintha nem emlős, hanem kétlaki volna. De a tengerész nem volt rest, utána ment s magas természetével gázolta a válláig érő vizet, elvárta, míg az állat felbukott s akkor — nem várta be, míg újra lebukik — botjával agyon verte, s kivitte a szárazra.

Szép nagy állat volt, jó husos — s Nab azt vállára vetve, haza felé indultak. A Top kifűnő szaglása volt kalauzok visszafelé — s ime, midőn a barlang szemükbe tünt, mit láttak?

— Nézd csak! — kiálta Nab diadalmas hangon — mit látsz!

A sziklák hasadékaiból füstgomoly karikázott ki. A barlangban tehát tűz égett.

Smith Cyrus pedig igen egyszerű módon gyújtotta meg azt. A maga s a hirlapíró órájáról levette a két öblös üveget, összeillesztette, közüket tiszta vízzel megtöltötte, széleiket összeragasztotta, s ez uton erős gyujtólelencsét hozott létre, melylyel a száraz mohot könnyen lángra bírta gerjeszteni.

Az erős tűz kellemes meleggel töltötte el a barlang üregét, a vadászok által hozott zsákmány jó ebédet adott, s utána annál jobban esett a pihenés. Jól megrakták a tüzet, hogy kitarson egész éjszaka, s azzal lefeküdtek.

A kémény egészen lakályos helyiség volt, nemcsak azért, mert tűz is égett benne, hanem mert az egyes »szobák« faágakból készült spanyolfalakkal egymástól el voltak különözve. Ami hibát a mult éji dagály tett, azt napközben helyreállították, s a Cyrus gyakorlatias utasításai szerint még több kényelemmel rendezték be az egész helyiséget. Valóban, itt huzamosabb ideig is megmaradhattak, míg csak — a környezetet jobban megismerve — valamely, egészen alkalmas lakhelyet nem találnak maguknak.

Hetedik fejezet.

További tájékozódás. Sziget-e vagy száraz?

Az éj eddig nem élvezett teljes pihenést hozott menekültjeinknek.

Reggel 6 órakor már talpon voltak, hogy annak a kérdésnek az eldöntésére induljanak ki, mely Smith Cyrust mindennek fölött foglalkoztatta: kontinensen vagy szigeten vannak-e? Mint tudjuk, már előre kinézték volt a hegykupot, melynek tetejére kell felmászniok e kérdés eldönthetése végett. E hegy

sajátságos kettős alkatu volt; mintha egy félreca-pott kerek hegyes süveg lett volna egy nagy fejre illesztve. Az alsó részt, mely a nagy fejet képezte, sűrű őserdő borította, melyben járt utak ugyan nem voltak, — mert ember, úgy látszik, soha sem tapodott ösvényeket benne — de aránylag mégis könnyebb volt benne a haladás. Állati lábnyomokat, s még egészen frisseket is nagy számmal találtak, s csupán botokkal lévén fölfegyverkezve, nem minden aggodalom nélkül kérdezték maguktól, vajjon ez állatok — s tán vadállatok, sőt szörnyetegek — át fogják-e nekik könnyedén engedni eddig kétségbe nem vont uralmukat e sziget fölött. A sűrűben mindamellett többnyire madarakkal találkoztak, köztük a szakállas és két szemük mellett is hosszan lecsüggő tollal ellátott tragopánokkal, melyek közül egy kakast a fiatal Harbert egy ügyes kőhajítással le is ütött s Pencroff diadaljelül — de egyszersmind ebédre is — mindjárt a vállára vetett.

A hegy, amint följebb haladtak, világosan elárulta vulkáni jellegét. A közettömbök és rétegek, amint egymásra halmozva állottak, lávaszerű kövületeknek mutatkoztak, s nem lehetett tudni, nem fognak-e a tetőn még nyílt kráterre találni. Az erdőség szélén egy nagy csoport állatot találtak, melyek bambán összebujtak közeledtökre, s azonnal juhoknak ismertettek föl. Természetesen nem a szeliden, emberi társaságban élő juhok voltak, hanem e jámbor állatok eredeti, vadon élő példányai. De ez már jó remény volt arra, hogy a vérengző vadak s ragadozók e tájon még sem lehetnek tulságosan elhatalmasodva. A hegység felső kucsmaszerű részének aljába érve, alig ötszáz lábnyi tér választotta már el őket a tetőtől, de egyenesen nem mászhatták meg a sziklát, s e csekély távolság a kerülők által, melyeket tenniök kellett, legalább is megtízszereződött. Pedig a nap nagyobb része eltelt már, s azért czélszerűbbnek tartották pihenőt tartani. Cyrus gyujtó-üvegével mindjárt tüzet gyújtott, a többiek tüzelőszert hordottak össze s éjjelre jó pihenő tanyát készítettek maguknak, s a tegnapi maradt és magokkal hozott husból és az elejtett tragopánból kielégítő lakomát csaptak. Beállt az est. De Cyrus nem pihenhetett. Őt gyötörte a kérdés, s elhatározta, hogy még aznap megmászja a tetőt. A fiatal Harbert addig könyörgött, hogy vigye magával, míg végre engedett, s megindultak. Csak félhomály volt s elég bátran mehettek. A szikla mindenütt elég támpontot nyújtott lábaiknak a főlebb-főlebb haladásra. Világos, hogy látatalajon, kráterben jártak. De minél főlebb haladtak, mind világosabb lön az is, hogy nemcsak szunyadó, hanem végkép kialudt vulkán, amelyen jártak. Végre felértek három órai erős gyaloglás után a tetőre. Sötétebb volt, mintsem messze láthattak volna. De Cyrus tudta, mire számít. S valóban, alig félórai várakozás után a láthatár alsó szélén egy vörös csik jelent meg, mely néhány percz múlva félkörre domborult ki. A fölkelő teli hold volt, mely a láthatárt körükben csakhamar megvilágította, s reszkető árnya az előtte elterülő síkság — az óceán hullámaiban tükröződött vissza.

— Sziget! — kiálta föl Cyrus, amint szemét a láthatáron figyelmesen körülhordozta.

(Folyt. köv.)

Egy császár, mint árverező.

— Történeti rajz. —

Az 1744. év nyarán Páris körül még szegényes falvak voltak, melyeknek helyét ma fényes nyári lakok foglalják el. Az említett időben kocsi robogott St.-Germain felé, mely, a mint egy kis faluba ért, hol minden ház ablakából a szegénység kandikált ki s szalmafüdes kunyhók előtt rongyokba öltözött gyermekek s asszonyok ácsorogtak, a házak többi lakói annak robogását buta kíváncsisággal bámulták az ablakokból.

Előkelő magatartású ur ült a kocsiban, ki az egyik viskó előtt egész csapat embert látott összegyülekezve, a ház belsejéből pedig zavaros hangok hatottak hozzá, minélfogva a kocsit megállítatván, szolgájának megparancsolta, hogy tudakozódjék a zaj oka felől.

— A házat biróilag árverezik, — jelenté a visszatért szolga mert egy kérlelhetetlen hitelező nem akart tovább várakozni adósára.

Az uraság kiszállt a kocsiból és a tömegnek tartott, mely akaratlanul nyitott neki utat. A köztársasági eszmék, melyek 1789-ben oly borzalmasan kitörtek, már akkor kísértetni kezdett az alacsonyabb sorsú nép fejében. Azonban az előkelő idegennek parancsoló tekintete előtt meghunyászkodtak az emberek, mire akadálytalanul beléphetett a szegényes, piszkos kis szobába.

Pillanatig gondolkodott; a szobából fojtó pipa-füst toltult fejére, s ez őt eleinte visszariasztotta. Akaratereje azonban legyőzte ezt az akadályt is: belépett és igyekezett magát a helyiségben tájékozni.

Egy férfiú erős szaru-foglatu szemüvegével, mint látszott, a legjelentékenyebb egyéniség volt a szobában, legalább központját képezte a beszélgetésnek, a négyszögletű asztalnál ült s az okmány-csomagban lapozgatott.

— Ön a bírósági kiküldött, ki a házat árverés alá bocsátja? — kérde az idegen, kézmozdulattal csöndet parancsolva a jelenvoltaknak.

A kéredezett reá pillantott, szemüvegét még erősebben szoritotta szemére s oly arcz kifejezést öltött, mintha legmélyebb sajnálatát akarta volna nyilvánítani az idegennek határtalan tudatlansága fölött.

— A maira, uram, én a község maireja vagyok — szolt aztán félreismerhetlen önérzettel.

— Mennyire megy az adósság, mely miatt a házat biróilag elárverezik — tudakozódott az ismeretlen.

— Meglehetős sokra, legalább többre, a megnyit az egész kis birtokocskára ér — viszonzá a maire. — Az eredeti összeg 200 frank volt, azonban a kamatokkal és költségekkel együtt közel 300 frankra emelkedett.

— És a ház tulajdonosa nem képes ezt az összeget előteremteni?

A falu előjárója fejét rázta.

— Még annyi soust (garast) sem, uram — erősíté — de hogyan is fogna hozzá az öreg Rembeaut? Őt év óta meg van bénulva és faczipő üzletének folytatására képtelen. Leánya éjjel-nappal varr és köt, hogy mindennapi kenyerét megszerezze, azonban atyjának ápolásra levén szüksége, Louison nem igen sokat keres. Az öreg fakereskedő, Dubois több elnézéssel lehetett volna; reá nézve az egész

összeg kicsiség, míg ellenben az öreg Rembautnak most már a koldusboton kívül semmije sem marad, ez fogja őt csupán megmenteni az éhhaláltól, ha leánya Louison az aggály és megerőltetés folytán megbetegednék.

Halk zokogás hallatszott a szoba egyik zugából. Rozoga karszéken ült egy ősz ember, közönyösen és részvétlenül bámulva maga elé. Lábainál fiatal leánya kuczorgott, kinek szegényes öltözete nem homályosíthatta el halvány, de madonnai szép vonásait.

Valami oly aetheri gyöngédség, de oly végtelen türelem és önmegadás volt lényében, hogy az előkelő idegen egészen meg volt lepetve.

Ilyen lehetett szent Borbála, midőn embertelen atyja Dioskorus előtt térdelt, tőle a halálos csapat veendő, mely ártatlan szép fejét leütötte.

A maire rozsdás nagy kulccsal koczogtatott az asztalon, oly hosszasan, hogy végül a jelenlevők mind elhallgattak.

— Uraim, az árverés kezdetét veszi! — kiáltotta fenhangon, — háromszáz frank először ki ad többet érte?

A jelenvoltak kaczagtak. A ház alig ért két száz frankot.

— Nem ígér senki? — kérdezte a maire körültekintve.

— Jól van, kiséreljük meg másképen: száz frank először...

— Százöt! — kiáltott egy hang.

— Háromezer frank, ki ad többet érte? — kiáltá az idegen, ezüstözött nagy tárczat vonva ki zsebéből.

A jelenvoltak visszahúzták magukat, nyilván elmebetegnek tartották az idegent.

— Semmi tréfa, uram — szolt a törvény embere, fontoskodó, hivatalos arczcal.

— Teljesítse kötelességét, maire ur, és ha nagyobb ajánlatot nem tesznek, üsse le rám — szolt az idegen nyugodtan.

A maire kikiáltotta az összeget, először, másodszor, harmadszor, aztán természetesen nem tértvén nagyobb ajánlat, zugva ütött az asztalra.

A ház az idegené volt.

A fiatal leánya a főntebb leirt jelenet alatt fölegyenesedett s felső testével előre hajolva, tekintett az idegenre, ki oly iszonyu összeget adott a szegényes viskóért. Nem volt képes az esetet megérteni.

Az idegen három darab ezres bankjegyet kivéve a tárczából, azokat a mairenak adta át.

— Fizesse ki ön a hitelezőt ebből a pénzből s a fölösleget adja át a szegény embernek és leányának, — szolt miközben távozni készült.

A körülállók arcza mindinkább megnyult, az esemény meghaladta felfogási képességüket.

Ekkor előre rohant Louison s az idegen előtt térdre borulva, annak mindkét kezét megragadta. De nem talált szavakat hálaérzetének kifejezésére, csak az örömkönyek árja omlott szeméből végig halvány, most a hálaérzettől derült arczán.

— Kelj föl, gyermekem, — viszonzá az idegen, megnyerő nyájas mosolylyal, — maradj ezután is jó és ápolj öreg atyádat.

A leánya fölemelkedett.

— Meddig szabad házában maradnunk? — kérde félénken.

— Igaz, erről csaknem megfeledkeztem! —

szólt az idegen mosolyogva. — Idegen országban lakom, hová ismét vissza kell térnem s mint tudod a házat nem vihetem magammal. Tehát maradj meg atyáddal nyugodtan a házban és ha egy év múlva nem térnek vissza, akkor a ház egészen a tied. Ön meg fogja tenni a szükségeseket, maire ur, mire nézve felhatalmazom önt.

Ezzel nem várva további hálalkodást, kocsijához sietett. Csak a maire követte őt, hogy köszönetet mondjon az irányában tanúsított bizalomért. A többiek lassan-lassan elszéledtek.

— Hogy legalább a nevét ismerd jötevének, megmondom, hogy az II. József osztrák császár, — sugta az idegen szolgája a fiatal leánykának, mi alatt felugrott a bakra.

Sebes vágatva robogott el a koci és a fejedelem még sokáig hallotta a falusiak éljenzéseit.

Egy év múlva a ház Louison tulajdonába ment át, mert a császár természetesen nem tért vissza többé a szegényes faluba.

Ez az árverezés a szegény leánykának szerencsét hozott: egy előkelő ifjut egészen elragadtak könyező szép szemei. A szerelem is gyorsan megjött s pár hét múlva a kis leány a gazdag ifjunak boldog nejevé lett.

Az esemény magyarázatául még elmondjuk, hogy II. József császár nővérét, Marie-Antoinette királynót látogatta meg Versaillesben Schönbrunn gróf név alatt, s hogy inkognitóját annál jobban megőrizze, nem nővérének versaillesi palotájában, hanem egyik párisi előkelő szállodában fogadott lakást, mert egyuttal Párist, és a párisiakat is tanulmányozni akarta, ezt pedig csak inkognito tehette, zavartalanul és szabadon mozoghatván a nép között.

A waterlooi csata után a szövetségesekkel egy osztrák csapat is érkezett Páris vidékére s egy vidám magyar huszár épen a nevezetes házba került, mely lakályossá téve, homlokzatán, kőtáblán a következő szavak voltak bevésve: »Ez a ház egy császáré volt.«

A házban özvegy Delorné, született Rembeaut Louison élt, ki a huszárt szívesen látta, már csak azért is, mert jötevéjét szolgálta.

A történelmi nevezetességű ház ma pompás villának adott helyet, mely egy gazdag bankár nyaralója. Csak a tábla van még meg egyszerű felirásával, az épület egyik csucsába illesztve.

A játékbarlangok krónikájából.

Nemrégiben a lapok egy nevezetes nő haláláról emlékeztek meg, ki milliókat hagyott hátra, oly milliókat, melyekre annyi vér tapadt, annyi köny és átok.

E nő Blanc, a monakoi játékbarlang tulajdonosának özvegye volt, ki Homburghban mint cseléd került Blanchoz, ki hűségeért és odaadásáért nőül vette.

Időszerűnek találjuk, hogy e helyen a játékbarlangokról szóljunk, bár csak lehetnének e rövid sorok azoknak hattudala!

Ha képesek volnánk e játékbarlangok történetét megírni. Mindegyik úgy hasonlított a másikhoz, mindegyiket annyi csalódás, lépre vivés, átok, kétségbeesés, öngyilkosság tölti be.

Bizony ki kísértene meg, hogy e pokoli gazdalkodás történetét megírja. Csak lapokat lehet kiszakítani belőle, ezek egyik legsötétebb, legiszonyubb, de legjellemzőbbje is az, melyet egy wiesbadeni croupier elbeszélése nyomán közölünk.

Az idény épen tetőfokát érte el. A játéktermek nem voltak képesek a nagy tömeget befogadni, mely csak úgy özönlött be, a rekkenő forráság daczára.

A nagy játékasztalt a nagy hangverseny-terem közepén állították fel, aztán megkezdődött körülötte az élénkség, aminő tán nem is volt még soha.

Künn az erkélyen a zene a legkedveltebb darabokat játszotta, vidám életkedv, pezsgés, örömmámor uralkodott mindenfelé.

A világ minden nyelvén beszéltek, a zengzetes olasz mellett a porosz ferdité el a német nyelvet; az orosz mágnás mellett román bojár; szép magyar nyelvünkön is beszéltek, szóval minden művelt nyelven; valódi herczeg és herczegnők mellett álherczegek és nők is kifejték pompájukat, csillogtatták gyémántjaikat, s a hölgyek, lettek légyen igazi vagy álherczegnők, egyképen kaczerkódtak, s kihívták bájaikkal a férfivilágot.

A zene még játszott künn, midőn kitört a zivatar. Az egész roppant néptömeg a termekbe özönlött.

Erre a gránátosok zenekara a concert-terembe vonult fel a karzatra, mig lent az arany csengett, az ő örökké egyhangu dallamával, mely minden bűn fő rugója. Ilyen hangja lehetett a syréneknek is, kik bűvös dalokkal halálba csalták az embert.

A zivatar még egyre tartott, a dörgés megreszketette a levegőt, a sötét tájat villámok világíták be, midőn az ég mormogásába egy szörnyű dörgés vegyült s a félhomályu termet villámsugár világítá be egy pillanatra, aztán puskaporszag terjedt szét a teremben.

A zivatar oly gyorsan támadt, hogy nem volt idejük a csillárokat a setétség beállta előtt meggyújtani, most pedig nem lehetett.

Egy villámfény nappali világosságot árasztott a tágas teremben, s halotthalvány arcokat világított meg s a szegletben egy emberi testet, mely szétzuzott agygyal feküdt és még vonaglott.

A wiesbadeni tó, a homburgi erdő sok ilyen történetet tudna elbeszélni.

A mi croupierunk, mint a banknak hű empolyé-ja szépíteni akarta ezt az esetet. Az ember ki magát agyonlövi, mert pénzét elvesztette — így vélé ő — már azelőtt is elveszett ember volt, a bank nélkül is tönkre ment volna. Csakhogy ez a megoldás hamis, mert a játékbarlangoknak nyilvánosságukban rejlik a hatalmuk.

Sokan, kik egy huszást sem adnak ki hiába, minden garast élére állítottak, itt, az arany hatalmától csábítatva a játékszenvedély áldozatai lettek.

Erre is tudunk példát hozni, melyet egy szemtanu elbeszélése után közlünk.

— Szép tavaszi reggel volt, midőn Monacoba utaztam. Coupéenkban természetes a játékról volt szó. Ha három vagy négy ember Monacoba utazik, közéjük toppan a játék ördöge is.

Velünk utazott egy hivatalnok is, hóna alatt egy csomó aktával.

Kérdezgetéseinek naivitasából megtudtam, hogy fogalma sincs a trente és quaranta és roulet különbségéről.

Egy óra múlva a játékbarlangban találtam, hová,

mi türés-tagadás, én is beállítottam s szerencsésen néhány darab arannyal megkönnyebítem magamat.

De ez a veszteség épen nem hangolt le, sőt még jobb kedvvel sétálgattam fel s alá s tanulmányokat tettem.

Leginkább érdekelték a zöld asztal törzs vendégei, kiknek hivatásuk a játék. Ezek a halvány, kifejezés nélküli arcok, mely hamar felélénkülnek, s vonásaikba élet ömlik, mihelyt a golyó zörögni kezd. A bágyadt, élettelen szemek mely hamar felcsillognak, mihelyt a végzetes kártyát felütik. Mindnyájan előre nyújtják nyakukat, hogy aztán csalódással, vagy örömmel visszahuzzák, a szerint, amint a szerencse mosolygott rájuk, vagy elfordult tőlük.

Hányan vannak, kik délelőtt 11 órától élfélig itt ülnek, a nélkül, hogy csak enni mennének.

Ezek hivatásból játsznak, ez a legszomorubb faj, melyet anya táplált.

A többi játszót már nem lehet osztályozni. Ott van a bankár, ki az utóbbi üzletén annyit nyert, hogy megengedhet magának egy kis tréfát, ott van a szerényebb »börzianer« ki »riszkiroz«, ott van a kereskedő segéd, ki tán tegnap kapta ki havi pénzét, melynek itt szerencsésen a nyakára hág. Itt van a szerencevadász hamis gyémántokkal s talmi aranylánczczal, mellényzsebében kulcs van óra helyett. Hanem azért gróftot vagy bárót játszik. Ott vannak végre a megfontoltan játszó, kik két forintig mennek, ha nyernek jó, ha ezt elvesztik, mosolyogva távoznak.

Csatoljuk még hozzá a fürdő-vendégeket és az idegeneket, kik időnkint játszanak. Nem szabad elfelednünk az agg hölgyek nagy számát s a demi-monde-okat kik elvesztett arányaikat visszakapják az adminisztráció kabinetjében, mert itt örülnek, ha ilyen félvilági dáma pointiroz, az ilyen tudja a férfivilágot legjobban lépre csalni.

Ezzel elmondtuk a társaságot. S ha a roulette a játékok fejedelme, úgy udvarát ugyan tarka nép képezi.

A nagy beszédben elfeledém a hivatalnokot, kivel együtt utaztam Ugy látszott, hogy nem veszésre, mert szemét le nem vette az asztalról s a forgó golyóról. Két tallért tett. Megnyerte. Tízet fizettek. Megint tett. Ismét nyert. Megtette az egész nyereséget, s a szerencse ismét kedvezett neki; aranyban fizettek, a csábító veszélyes aranyban. Ezután még nagyobb összegeket tett, de a szerencse asszonya elfordítá arcát. Ő vesztett, egyre vesztett, Néhány percz mulva minden nyeresége eluszott. Erre száz talléros bankjegyet váltott fel. Az ezüst csakhamar követi a papírpénzt.

Ekkor már egész testében remegett, mintha láz gyötörte volna. Zsebébe nyul, kivesz egy ötszáz frankos bankjegyet felváltatja — aranyokra.

Arannyal pointiroz. Tíz percz alatt mindent elvesztett. A szegény még jobban reszketett, de a csábnak nem tudott ellenállani. Kivett egy másik ötszáz frankost, felváltatta.

Hozzá akartam rohanni, hogy elhuzzam a végzetes asztaltól, de hát nem szabad, tiltják a zöld asztal törvényei.

Kimentem hát magam, mert nem akartam látni, mint veszíti el az utolsó fillérét.

A szomorú esetek közt, melyek Monacóban

oly gyakoriak, nem lesz érdektelen e kis apróság. Néhány vagyonos előkelő francia Monacoba rándult, s ott egy félórát eltöltött a zöld asztalnál. Mig egyikök két forintjával pointiroz, háta mögött valaki egyik aranyat dob a másik után. Visszafodul s megismeri — a borbélyát.

A német kormány megszüntette a wiesbadeni és homburgi bankokat, ezért a hazard játékok barlangja Monaco lett.

Monaco elszigetelt fekvéséről már bizonyára hallottak olvasóink. Az ország nem nagyobb, mint egy magyar földbirtokos jószág, így nem csoda, hogy a monacoi fejedelem megengedte, hogy városába meneküljön a játék. Ez képezi az ő jövedelmi forrását.

Midőn a játék-bankokat a német kormány megszüntette, Blanc a Margitszigetet óhajtott volna e célra megnyerni. Mesés összeget ajánlt fel érte, sőt három milliót ígért Budapest fővárosára évenként fordítani, a sugárut teljes kiépítését vállalta magára de sem a tulajdonos főherceg, sem a magyar kormány nem fogadták el ajánlatát.

Igy kereste fel Monacot, mely jelenleg Európában az egyedüli játékbarlang, de melynek bezűntetését a francia, angol és német kormányok egy idő óta nagyon sürgetik és meglehet, nem telik bele néhány év, s onnan is száműzve lesz, a monacoi herceg nagy szomorúságára, valamint Monaco pénzügyminiszterének bánatára, ki magas hivatalával összeférhetőnek tartja azt, hogy számoló-pinczér legyen a parányi országban.

Monacot az öt világrész minden országaiból felkeresik. Ott találkoznak a pénz, a rang és hatalom képviselői, a szellem bajnokai. Így Villemessant a »Figaro« szerkesztőtulajdonosa minden nyáron ott időzött s játszott.

Legnagyobb számmal vannak a francziák és angolok. A nemes lordok hidegvérűsége a legnagyobb összegek vesztésénél is, közmondássá vált.

Van köztük, a kit aztán elhagy türelme, minő B. lord volt, ki valahogy felháborodva valamely sérelem miatt azt mondá, hogy elhozza Anglia flottáját s Monacot játékbarlangjával együtt romba löveti.

Ezt meghallván Monaco hadügyminisztere, kiállította Monaco egyetlen, rozsdás ágyuját s kiszegte a tenger felé, hogy bevárja az angol flotta támadását. Ott sétált méltóságosan s igen gyakran kellett az ór helyét betölteni, mert az a marék katona épen benn szolgált, mint — pinczér.

A flotta, az angol tengerészet szerencséjére nem jelent meg, különben csorbát ejtett volna az angol hajóhad hírnevén Monaco egyetlen, rozsdás ágyuja.

Hazánkba ilyen barlang nem fészkelheti magát. A kaszinók hazard játékaik először is nem nyilvánosak, oda nem férhet más, mint a ki abba a körbe való.

Megtörténik, hogy egy mágnás a kártyán mindenét elveszíti, megtörténik, hogy a sors szemébe kaczagva elkiáltja magát: Rien ne va plus! De hát az ilyen eset nem olyan gyakori, a tönkrementnek mindig van tere máshol kifejtteni szellemi erejét, nemcsak a kártya zöld asztalánál, hanem más zöld asztaloknál is.

ANEKDOTÁK.

Bátorítás. — Mit csinálna, Irma, ha most megcsókolnám?

— A mamáért kiáltanék, — de most nincs itthon

*

Üzlet. — Ah, te tolvaj! Jó barátomnak hittelek és most elcsábitottad a menyasszonyomat!

— Hja, pénzügyekben nincs barátság!

*

Szórakozottan. — Hallotta tanár ur? Kesbenyék elválnak.

— Szerelmi, vagy észválás?

*

Tejkura. — Képzeld csak, az orvos tejkúrát rendelt. Iszonyodom tőle.

— Majd megszokod. Én egyszer hat hónapon át mással nem éltem, csak tejjel.

— Mikor?

— Csecsemő koromban.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Suhajda Gyula, Túrje, 5 korona 85 fillért; *Rosenheim István, Sárvár*, 13 korona 46 fillért; *Kaczér A. Ferencz, Budapest*, 33 koronát; *Csikesz Géza, Budapest*, 152 korona 58 fillért köszönettel nyugtázzuk, megfelelően elszámoltuk. — *Vitális Lénárd, Losonc*, december hóra; *Kristyory Andor, Budapest*, november, december és január hónapokra; *Mozsik Béla, Budapest*, december és január hónapokra; *Havasi Mihály, Sellenberk*, január hóra; *Nagy András, Bruck*, január hóra; *Praxl Antal, Budapest*, január hóra; *Balázs Vince, Aró*, december, január és február hónapokra; *Szántó Zsigmond, Arad*, január és február hónapokra; *Kael Lajos, Ujpest*, január és február hónapokra; *Kurtás Lőrincz, Piskl*, január és február hónapokra; *Wieszozák Henrik, Zólyom*, január és február hónapokra; *Kontics János, Porpác*, január és február hónapokra; *Ódry Dániel, Eger*, január és február hónapokra; *Horváth Pál, S.-A.-Ujhely*, január, február és márczius hónapokra; *Wittine György, Péczel*, január, február és márczius hónapokra; *Cseh István, Eger*, január, február és márczius hónapokra; *Csordás János, Szolnok*, február és márczius hónapokra; *Liszek Ferencz, Nagy-Koszmály*, február és márczius hónapokra; *Kis János, Tószeg*, február és márczius hónapokra; *Gergely János, Losonc*, márczius hóra; *Török Mihály, Vulkán*, február, márczius és április hónapokra; *Huszár István, Nagy-Becskerek*, április hóra könyveltük.

Felelős szerkesztő: Turtsányi Vilmos.

KILOMÉTER-PÉNZEK

könyvű kiszámításához **vonatkisérők** számára igen hasznos táblázatos kimutatást állított össze

MARUSÁK JÁNOS

Miskolcz állomási kezelő-altiszt.

Ezt a felette hasznos segédeszközt igen szívesen ajánljuk minden máv. vonatkisérő figyelmébe. Megrendelhető a szerzőnél, Miskolcz személy-pálya 1 korona 60 fillér árban.

Buschmann F könyvnyomdája, Budapest (Harisch-Bazár).

TANKÖNYV

A VASUTI ALTISZTI KÉPESÍTÉSHEZ.

TARTALMA: I. Történelem.

II. Földrajz.

III. Természetan.

IV. Számtan.

V. Mértan.

Irta: **KERTÉSZ ÁRMIN.**

m. kir. áll. vasuti hivatalnok.

A könyv megrendelhető szerzőnél. Budapest, Dohány-
uteza 28. sz. és lapunk kiadóhivatalában.

Bolti ára 2 korona 20 fillér.

A »Kitartás« tagjai és előfizetői megrendelhetik kiadóhivatalunk utján 1 korona 60 fillér kedvezményes árban.

POLGÁR SÁNDOR

orvosi mű- és kötszerésznél

Budapest, VII. Erzsébet-körut 50

legjutányosabban beszerezhetők legjobb találmányu sérvkötők, összes betegápolási eszközök és köt-szerek, Haskötők, egyenestartók, orthopaediai fűzők és járógépek, valamint műláb és műkéz saját műhelyében a legpontosabban készül.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Fenti címre ügyelni tessék.

Egyesületünk tagjal ezen hirdetés előmutatása esetén 10% engedményben részesülnek.

Egyesületünk fogorvosa

Dr. Rajman Kálmán

(Budapest József-körut 45. szám alatt)

Egyesületünk tagjait 50% engedmény mellett gyógykezeli.

Háztartási iskola.

Budapest, VII. Rottenbiiller-uteza 15. sz.

A főváros egyik legkiválóbb intézete, ahol a délelőtti órákban polgárleányok és előkelő uri hölgyek tanulnak sütni, főzni, varni igen csekély díjazás ellenében. Az iskola br. *Dániel Ernőné*, az ország egyik legkiválóbb mágnásasszonyának gondozása alatt áll, ki személyesen is örködik az oktatás helyes iránya felett

Igazgató: *Szécskay István*, vezető: *Balázs Sándorné*, kézimunka-tanító: *Koncz Ida*.